

POSTANOWIENIE

Dnia 30 listopada 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z wniosku W. C.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.
o ubezpieczenie społeczne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 30 listopada 2021 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 14 lipca 2020 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w T. wyrokiem z dnia 10 kwietnia 2019 r. zmienił zaskarżoną przez odwołującą się W. C. decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. z dnia 18 kwietnia 2018 r. i stwierdził, że odwołująca się nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu jako wspólnik jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością od dnia 21 października 2014 r. do dnia 7 lutego 2016 r. oraz że brak było podstaw prawnych do ustalenia dla W.C. jako wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe za okres od dnia 21 października 2014 r. do dnia 7 lutego 2016 r. i podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne za sporny okres.

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 14 lipca 2020 r. - na skutek apelacji organu rentowego - zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie.

Sąd Apelacyjny podniósł, że na gruncie przepisów prawa ubezpieczeń społecznych - za osobę podlegającą obowiązkowi ubezpieczeń społecznych z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności (art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 423 ze zm.; dalej jako ustawa systemowa) uznaje się wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Oznacza to, że z mocy ustawy posiadanie statusu takiego wspólnika decyduje o podleganiu przez niego ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności pozarolniczej. W przypadku odwołującej się, która była wspólnikiem jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w okresie objętym sporem, nie decyduje to, czy spółka prowadziła działalność ani rozmiar tej działalności. W tym sensie decydująca formalnie jest legalizacja działalności gospodarczej przez dokonanie właściwego wpisu lub rejestracji. Z ustalonego w sprawie stanu faktycznego wynikało natomiast, iż W. Spółka z o.o. (a po zmianie nazwy – A. Spółka z o.o. w T.) została wpisana do Krajowego Rejestru Sądowego w dniu 21 października 2014 r. Czas trwania spółki nie został ograniczony. Jedynym wspólnikiem, posiadającym 100% udziałów w kapitale zakładowym, była odwołująca się, która od chwili wpisu spółki do rejestru przedsiębiorców pełni również funkcję jednoosobowego zarządu spółki, pozostając uprawnioną do samodzielnej reprezentacji, a w okresie wskazanym w zaskarżonej decyzji nie podlegała ubezpieczeniom z innych tytułów.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wywiodła odwołująca się, zaskarżając wyrok Sądu Apelacyjnego w całości oraz wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy przez zmianę zaskarżonej decyzji i stwierdzenie, że nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu jako wspólnik jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością od dnia 21 października 2014 r. do dnia 7 lutego 2016 r. oraz że brak było podstaw prawnych do ustalenia dla odwołującej się jako wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe za okres od dnia 21 października 2014 r. do dnia 7 lutego 2016 r. i podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne za okres od października 2014 r. do października 2016 r., ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego

rozpoznania innemu równorzędnemu sądowi oraz zasądzenie od organu rentowego na jej rzecz zwrotu kosztów postępowania.

Skarga kasacyjna została oparta na podstawie naruszenia prawa materialnego: 1) art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 8 ust. 6 pkt 4 i art. 13 pkt 4 ustawy systemowej, przez dokonanie błędnej wykładni przepisów, skutkującej uznaniem przez Sąd drugiej instancji, że obowiązek ubezpieczenia wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością powiązany jest jedynie z posiadaniem przez niego takiego statusu prawnego, a nie z prowadzeniem działalności gospodarczej, podczas gdy celem objęcia ubezpieczeniami społecznymi jest zapewnienie ochrony osobom faktycznie prowadzącym działalność gospodarczą, a ponadto spółka z ograniczoną odpowiedzialnością może być założona także w celu niezarobkowym, stąd nie można mówić o samodzielnej podstawie podlegania ubezpieczeniom społecznym, wynikającej wyłącznie z wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego; 2) art. 151 § 1 k.s.h., przez pominięcie tego przepisu, z którego jednoznacznie wynika, że spółka z ograniczoną odpowiedzialnością może zostać powołana w innym celu aniżeli zarobkowym, co ma istotne znaczenie w kontekście obowiązku objęcia ubezpieczeniami społecznymi.

W ocenie skarżącej za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania przemawia potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów oraz oczywista zasadność skargi z uwagi na naruszenia wskazanych w podstawach skargi przepisów prawa materialnego. Sąd drugiej instancji dokonując wykładni art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej uznał bowiem, że wspólnik jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jest objęty obowiązkiem ubezpieczenia bez względu na fakt prowadzenia działalności gospodarczej, a taka wykładnia przepisu jest sprzeczna z licznymi orzeczeniami wydanymi przez sądy powszechne. Ponadto w orzecznictwie sądów powszechnych występują rozbieżności w zakresie stosowania odmiennej wykładni przepisów ustawy systemowej w kontekście powiązania obowiązku ubezpieczenia wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością wyłącznie z posiadaniem przez niego takiego statusu. Tym samym Sąd Apelacyjny wydając zaskarżone orzeczenie rażąco naruszył art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 8 ust. 6 pkt 4, art. 13 pkt 4 ustawy systemowej oraz art. 151 § 1 k.s.h. i całkowicie pominął regulacje art. 151 § 1 k.s.h.,

zgodnie z którym spółka z ograniczoną odpowiedzialnością może być utworzona przez jedną albo więcej osób w każdym celu prawnie dopuszczalnym, chyba, że ustawa stanowi inaczej. Zdaniem skarżącej istotny jest wpływ faktycznego prowadzenia działalności przez spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością na obowiązek ubezpieczenia społecznego wspólnika tej spółki, gdyż spółka może być związana również w celu pozagospodarczym, przez co nie wykazuje cech przedsiębiorcy w rozumieniu art. 13 pkt 4 ustawy systemowej, choć formalnie podlega wpisowi do rejestru przedsiębiorców.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest uzasadniony. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., tj. na twierdzeniu o istnieniu potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów zachodzi wtedy, gdy niejednolita wykładnia wskazanego przez skarżącego przepisu wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie bądź kiedy przepis ten nie doczekał się wykładni w kierunku wskazywanym przez skarżącego (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 42436; z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231). Nie można uznać, że w sprawie zachodzi potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii prawnej prezentowanej przez skarżącego, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, LEX nr 523522 oraz z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

Tymczasem kwestia podlegania obowiązkowi ubezpieczenia wspólników jednoosobowych spółek z ograniczoną odpowiedzialnością była przedmiotem orzeczeń Sądu Najwyższego, w których dokonano wykładni art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej. W odniesieniu do wspólników jednoosobowych spółek z ograniczoną odpowiedzialnością w wyroku z dnia 3 lutego 2011 r., II UK 271/10 (LEX nr 817528) wyrażono pogląd, że obowiązek ubezpieczenia tegoż wspólnika powiązany jest jedynie z posiadaniem przez niego takiego statusu prawnego, a nie z prowadzeniem działalności gospodarczej. W uzasadnieniu tego stanowiska wyjaśniono, że na tle art. 8 ust. 6 ustawy systemowej należy stwierdzić, iż pojęcie „prowadzenie działalności pozarolniczej” jest pojęciem szerszym od działalności gospodarczej określonej w art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Do pojęcia działalności gospodarczej w powyższym (wąskim) rozumieniu ustawa systemowa odwołuje się tylko w art. 8 ust. 6 pkt 1, a w pozostałych punktach tego przepisu wymienia osoby nieprowadzące działalności gospodarczej w ścisłym znaczeniu tego pojęcia. Właśnie w kręgu tych osób znajduje się wymieniony w art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wspólnik jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, który jest objęty obowiązkiem ubezpieczenia bez względu na fakt prowadzenia działalności gospodarczej. Powyższy przepis został wprowadzony od dnia 1 stycznia 2003 r. ustawą z dnia 18 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 241, poz. 2074 ze zm., dalej jako ustawa nowelizująca), a jego celem było rozszerzenie obowiązku ubezpieczenia społecznego w przypadku wspólników jednoosobowych spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, aby nie musieli oni w celu objęcia ubezpieczeniem zawierać umów z własną spółką. Podzielając ten pogląd, Sąd Najwyższy między innymi w wyroku z dnia 3 marca 2020 r., II UK 295/18 (OSNP 2021 nr 4, poz. 43) i z dnia 28 stycznia 2021 r., I USKP 1/21 (LEX nr 3113269), uznał, że obowiązek ubezpieczenia wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jest powiązany jedynie z posiadaniem przez niego takiego statusu prawnego, a nie z prowadzeniem działalności gospodarczej. Jedyny wspólnik spółki z ograniczoną odpowiedzialnością podlega zatem obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym na podstawie tytułu określonego w art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej. Z treści tego

przepisu wynika bowiem, że samo posiadanie statusu wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością decyduje o podleganiu przez niego ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności pozarolniczej (art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy systemowej). Analogiczne stanowisko zajął Sąd Najwyższy między innymi w wyrokach: z dnia 9 czerwca 2010 r., II UK 33/10 (LEX nr 598436); z dnia 3 sierpnia 2011 r., I UK 8/11 (OSNP 2012 nr 17-18, poz. 225); z dnia 18 kwietnia 2013 r., II UK 227/12 (OSNP 2014 nr 7, poz. 103); z dnia 11 września 2013 r., II UK 36/13 (LEX nr 1391783); z dnia 12 lipca 2017 r., II UK 295/16, LEX nr 2347776; z dnia 20 sierpnia 2019 r., II UK 74/18, (OSNP 2020 nr 7, poz. 73); z dnia 3 marca 2020 r., II UK 295/18 (OSNP 2021 nr 4, poz. 43.) oraz z dnia 12 sierpnia 2020 r., I UK 337/19 (LEX nr 3054462).

Nie budzi też wątpliwości katalog podmiotów uznawanych za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność (między innymi wspólnik jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością stosownie do art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej). Jak już wspomniano wyżej przepis został wprowadzony od dnia 1 stycznia 2003 r. mocą ustawy nowelizującej, a jego celem było rozszerzenie obowiązku ubezpieczenia społecznego w przypadku wspólników jednoosobowych spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, aby nie musieli oni w celu objęcia ubezpieczeniem zawierać umów z własną spółką. W związku z powyższym obowiązek ubezpieczenia wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością powiązany jest jedynie z posiadaniem przez niego takiego statusu prawnego, a nie z prowadzeniem działalności gospodarczej. Potwierdzeniem powyższego poglądu będą argumenty szeroko przedstawione w uzasadnieniu uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2006 r., I UZP 4/05 (OSNP 2006 nr 19-20, poz. 304) dotyczącej wspólników spółek osobowych, którzy również są objęci obowiązkiem ubezpieczenia społecznego na mocy art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej. W powyższym zakresie Sąd Najwyższy przyjął, że objęcie ich ubezpieczeniem społecznym nastąpiło w drodze zabiegu włączającego ich działalność do zbiorczego tytułu „działalności pozarolniczej”, z wyłączeniem z zakresu regulowanego art. 8 ust. 6 pkt 1 ustawy systemowej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2011 r., II UK 271/10, LEX nr 817528).

Wobec powyższego nie można uznać, że w sprawie występuje potrzeba wykładni powołanych przez skarżącą przepisów ustawy systemowej.

Odnosząc się z kolei do drugiej z przywołanych przez skarżącą przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, przypomnieć trzeba, że jeśli wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazuje na oczywistą zasadność skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), to w jego uzasadnieniu powinny się znaleźć odpowiednie wywody potwierdzające tę okoliczność. Skarga jest bowiem oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone nią orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurystycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPIUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437), co w rozpoznawanej sprawie nie ma miejsca.

Za wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2011 r., I PK 43/11 (LEX nr 1408141), należy też zauważyć, że jednoczesne uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów) generalnie wyklucza możliwość przyjęcia oczywistej zasadności skargi. Przesłanki uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zawarte w pkt 1 i 4 art. 398⁹ § 1 k.p.c. wzajemnie się krzyżują i wykluczają możliwość przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania zarówno z uwagi na interes publiczny (pkt 1 powołanego przepisu), jak i prywatny skarżącego (pkt 4 powołanego przepisu). Trudno sobie bowiem wyobrazić sytuację, w której wyrok jest oczywiście wadliwy, a jednocześnie w sprawie występuje tak poważna wątpliwość prawna, że wymaga interwencji i rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy.

Ponadto dla wystąpienia oczywistej zasadności skargi nie jest wystarczające odwołanie się jedynie do podstaw skargi nie tylko dlatego, że podstawy skargi nie podlegają badaniu na tym etapie postępowania przed Sądem Najwyższym, ale również z tego względu, iż rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, gdyż tylko one decydują o wyniku „przedsądu” (por.

postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 2015 r., I PK 68/15, LEX nr 2021943 czy z dnia 27 maja 2010 r., II UK 274/09, LEX nr 585794).

Skarżąca nie zdołała zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy, wobec czego na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. należało postanowić jak w sentencji.